

De Vriendenkring

Maandblad van het Religieus Genootschap der Vrienden (Quakers)

www.Quakers.nu

86e jaargang nr. 8

september 2015

*Kun je jezelf zien als op reis, een
prachtige reis, waar je bij
elke stap liefdevol bij de hand
genomen wordt door God?
Je hoeft niet te weten waarheen of
waartoe. Aan God kun
je jezelf 100 % overgeven.
Je Vriend*

(van de overlijdenskaart van Hadewijch Touwen 11 juli 2015)

De Vriendenkring

ISSN: 0167 – 3807

Maandblad van het Religieus Genootschap der Vrienden (Quakers)

Minimum Abonnementsprijs:

Nederland €23,00 per jaar (per 1 januari 2016: €25,00)

Europa €29,00 per jaar (per 1 januari wordt dit verhoogd)

Wereldwijd €34,00 per jaar

Wil je meehelpen om alle kosten te dekken dan willen we je vriendelijk vragen of je bereid bent om €25,00 of meer per jaar te betalen. Bankrek. **NL31 TRIO 0390 3895 60** t.n.v. Maandblad De Vriendenkring te Assen. (nieuw!)

De verzendkosten voor Europa en de rest van de wereld zijn gelijk getrokken en bedragen €3,45 per poststuk tussen 50 en 100 gram. De minimum abonnementsprijs voor buitenland moeten we tot onze spijt per 1 jan 2016 verhogen. Voor buitenlandse abonnees geldt het IBAN: **NL31 TRIO 0390 3895 60** en het BIC: TRIONL2U.

Nieuwe abonnees en adreswijzigingen doorgeven aan dickkamma@ziggo.nl

Redactieadres: Sytse Tjallingii Zwolle, 038-4608461/0640030923

E-mail adressen:

Redactie (kopij en inlichtingen)

vriendenkringredactie@gmail.com

Abonnementen, Verzending, Financiën en Vormgeving dickkamma@ziggo.nl

Administratie

coriegarde@ziggo.nl

Eindredactie Sytse Tjallingii

sytsemarlies@gmail.com.

Vaste medewerkers:

Hylkia Nieuwerth (correctie), Wils 't Hart (kopij) Dick Kamminga (abonnementen, lay-out, verzending) Sytse Tjallingii (hoofd/eindredactie), Corien van Garderen (administratie), Marianne van der Zee (redactielid)

Voor abonnees met gezichts- of leesproblemen was er een gesproken versie van De Vriendenkring. Als je hier behoefte aan hebt neem dan contact op met de redactie.

Kopij voor De Vriendenkring is heel erg welkom!

Zie ook de tips en aanwijzingen voor auteurs op:

<http://Quakers.nu/nl/Vriendenkring/Tips%20%20voor%20Auteurs>

Sluitingstermijn kopij: 15e van iedere maand, tenzij anders afgesproken.

De Vriendenkring staat in kleur op de website, waar je nog een schat aan aanvullende en actuele informatie over de Quakers vindt.

Bezoek daarom geregeld onze internet site:

www.Quakers.nu

Er komen meer dan 1000 bezoekers per week op onze website

In dit nummer:

Van de redactie	4
Hadewijch	5
Gedicht	7
Uit Louises la:	8
Afscheid	9
het licht	10
De gezegende gemeenschap	11
Najaarsbijeenkomst 2015 Pelgrimage van Gerechtigheid en Vrede.....	12
Aan de vrienden van de Nederlandse Jaarvergadering.	14
Strafrecht in VS is te streng en niet eerlijk	16
De Eco-Quaker.	17
En wij zijn de aarde	18
De groene encycliek van Paus Franciscus.	19
Het huis dat Canada gebouwd heeft.	22
Cordoba	24
Geen vrede zonder eerbied voor de schepping	25
Een Quaker concern voor Oekraïne	26
Quaker Connections	28
Wat Jezus zegt	29
FWCC bijeenkomst Birmingham juni 2015	30
Peace Brigades International	32
Grensbijeenkomst 2015:	34
Gelas muse simiyu.....	36
Sacrale dans – Handen en voeten aan Vrede geven.	38
Luc Vankrunkelsven.	40
Handen en Voeten	41
Quaker Wijdingssamenkomst in Helmond 13 september	42
Walk of Peace	42
Doopsgezinde Vredesconferentie.....	42
Wijdingssamenkomsten op Afstand.....	43
Waar zijn Quakerbijeenkomsten?	43
Vrienden in het hele land	44

Van de redactie

Het overlijden, of zoals het ook genoemd werd, het overgaan van Hadewijch heeft op ons allemaal een diepe indruk gemaakt. Het maakt ons zo duidelijk dat het leven en dus ook de dood zo wonderbaarlijk is en ons begrip ver te boven gaat. Naast het verdriet is ook het intens meeleven voelbaar met Martin en de kinderen en Bert en de grote dankbaarheid voor alles wat zij voor en met de Quakers gedaan heeft. Woorden schieten te kort om de overgang naar het Licht te beschrijven. Toch in deze Vriendenkring hiervoor aandacht in de vorm van de tekst en de figuur op de voorkant, het eerste artikel en de gedichten die er op volgen.

Verder aandacht voor gevangenen in de VS en een oproep om met één gevangene in de VS contact te onderhouden. Quakers zijn door de eeuwen heen steeds sterk betrokken geweest bij het lot van gevangenen. Het werk van Elisabeth Fry heeft op het huidige gevangeniswezen een sterke positieve invloed gehad. Niet wraak, maar de wil om samen weer in vrede verder te kunnen moet centraal staan bij de inrichting van gevangnissen. Daar is nog veel werk te verrichten.

Een nieuwe rubriek 'De Eco-Quaker' wordt door ons nieuwe redactielid Marianne van der Zee verzorgd. Een aantal interessante artikelen horen bij deze nieuwe rubriek: over de groene encycliek van Paus Franciscus, een meditatie over de aarde, het artikel over Gelas Muse Simiyu van QUNO, het stuk van Henk Ubas over eerbied voor de schepping.

Verder nieuws over Quaker bijeenkomsten en Vredeswerk in Oekraïne en Guatemala.

Kort voor het ter perse gaan van deze Vriendenkring bereikt ons het bericht van het overlijden van Tjeerd Dibbits. Ik ken hem als een altijd in de Amsterdamse wijdingssamenkomst aanwezige, ondersteunende en vriendelijke Quaker, die heel veel voor het genootschap gedaan heeft. In het volgende nummer willen we Tjeerd op een hem waardige manier herdenken.

Deze Vriendenkring biedt op verschillende manieren inspiratie voor spiritualiteit en sociale betrokkenheid. Ik wens je veel voldoening in het lezen toe.

Sytse Tjallingii (redactie)

Hadewijch

door Marlies Tjallingii

*Het is midden in de nacht van zondag op maandag, de slaap wil niet komen.
Door mijn hoofd gaan gedachten over Hadewijch, die houden me wakker. Ik
sta op om ze op te schrijven.*

Onze secretaresse, onze Hadewijch van de Quakers.

Altijd attent, opmerkzaam, oplettend.

Ze is overgestapt naar het Licht. Naar waar? Het Licht.

Ze was een stille Quaker, niet erg spraakzaam in de Wijdingssamenkomst.

Ze leefde de Quakerwaarden, eenvoud, duurzaamheid.

Samen met Martin en de kinderen

Een huis met opvang van regenwater, zonnecellen op het dak

*Reizen met de fiets en de trein als het moest een auto huren of lenen, maar
liever niet in de auto.*

Een houtkachel, een zelfgemaakte bank

*Altijd bakkend voor iets lekkers na de meeting, met speciaal glutenvrij voor
Pieter en suikervrij voor Joke.*

*Aan alles denkend bij de Algemene Vergadering, lijstjes met
aandachtspunten.*

“Denk je daaraan?” “Misschien is het goed om tijd te besteden aan ...?”

*“Ja ik ben wel bemoeizuchtig, maar ja dat is mijn taak als secretaresse. Kijk
maar wat je ermee doet!*

Als ik iets kan doen, laat het weten.”

*Wat een ramp dat ze het voor de Algemene Vergadering af moest laten
weten.*

De Voorbereidingscommissie moest extra hard aan de slag.

*Toch op de achtergrond resoneerde ze mee, met haar suggesties.
Voor de verkooptafel maakte ze nog kleine varkentjes in roze, geel blauw,
groen. Ook handcrème met lavendel, een jaarlijks terugkerende bijdrage
voor het goede doel, nu ook zelf gevouwen kleurige enveloppen.
Wat heeft ze genoten van de residentiële Jaarvergadering van de Britse
Quakers in 2014 en van de bijeenkomst van de Quakervrouwen in
Swarthmore in Engeland.
“Je moet echt eens naar de residentiële bijeenkomst gaan in Engeland, dat
is geweldig” raadde ze me aan.
Haar grote hart, vol warmte figuurlijk heeft ons veel gegeven.
Letterlijk heeft haar hart het opgegeven.
Ze heeft ons voorgeleefd hoe een Quaker vorm geeft aan haar leven, dat
mogen we verder leven.
Toen God haar hand al vast had, heeft ze vast het Licht gezien,
terwijl wij aan deze kant nog haar hand wilden vast houden.
Wat mooi Martin dat je kunt zeggen dat ze Vrede had met de Overstap.
Misschien hoopte ik nog op een wonder,
dat ze terug zou komen met het Licht.
Maar haar weg was de overstap,
naar het Nieuwe Leven uit de lijfelijke hier aanwezigheid.
Daar moeten jullie Martin, Emmie, Anno en Ide en Bert en Jeroen en
Dorothea en jullie gezinnen het mee doen en wij de Quakers ook.
We vieren het leven van Hadewijch, onze secretaresse en onze attente
Quaker in stilte en opmerkzaamheid en gunnen haar het Licht.
Moge dat ook in ons zijn als een Lichtende herinnering en voorbeeld.*

Gedicht

door Charles Brent Het gedicht dat Marius Boelsma op een Algemene Vergadering voorlas.

*You can shed tears that she is gone,
Or you can smile because she has lived.
You can close your eyes and pray that she will come back,
Or you can open your eyes and see all that she has left.
Your heart can be empty because you can't see her,
Or you can be full of the love that you have shared.
You can turn your back on tomorrow and live yesterday,
Or you can be happy for tomorrow because of yesterday.
You can remember her and only that she is gone,
Or you can cherish her memory and let it live on.
You can cry and close your mind, be empty and turn your
back,
Or you can do what she would want: smile, open your eyes,
love and go on.*

vertaling Nel Bennema

Je kunt tranen plengen omdat ze weg is
of je kunt glimlachen omdat ze geleefd heeft.
Je kunt je ogen sluiten en bidden dat ze terugkomt,
of je kunt je ogen openen en zien wat ze je heeft nagelaten.
Je hart kan leeg zijn, omdat je haar niet kunt zien,
of je kunt vol zijn van de liefde die jullie eens hebben gedeeld.
Je kunt morgen je rug toekeren en leven voor gisteren,
of je kunt gelukkig zijn vanwege morgen en gisteren.
Je kunt je haar herinneren en alleen maar denken aan dat ze er niet meer is,
of je kunt de herinnering aan haar koesteren en verder laten leven.
Je kunt huilen en je geest afsluiten, leeg zijn en je rug toekeren,
of je kunt wat zij zou willen dat je deed: Glimlachen, je ogen openen,
liefhebben en verder gaan.

Uit Louise's la:

door Nel Benschop, ingezonden door Dick Kamminga

*Je hebt je strijd ten einde toe gestreden
tot God je zag, hij nam je bij de hand
Hij heeft geluisterd naar je gebeden
en je stap voor stap geleid naar het Beloofde Land
En naast de droefheid die we moeten dragen
is er het weten " God heeft je bevrijd"
Hij gaf ons niet het antwoord op onze vragen
maar schonk ons uitzicht op Zijn eeuwigheid*

In de rubriek "Uit Louise's La" publiceren we gedachten, gedichten en andere teksten die U en ons hebben getroffen. De titel komt voort uit de gewoonte van Louise Arriëns Kappers om knipsels van teksten, die haar troffen in een laatje op te bergen met de bedoeling daar ooit nog eens iets mee te gaan doen. Uit deze teksten zijn destijds door Sophia Gregorius een aantal losbladige bundeltjes met de bovengenoemde titel gemaakt voor gebruik tijdens de wijdingssamenkomst. De huidige rubriek is in haar nagedachtenis

Afscheid.....

door Inge Herrebout

Wat een verdriet. Het warm kloppende hart van ons Genootschap, Hadewijch Touwen, heeft ons verlaten.

Hadewijch, die onze secretaresse was, maar in de eerste plaats onze Vriendin, die belangstelling voor ons had en dat toonde door kleine handgeschreven briefjes bij b.v. vergaderstukken te voegen en te vragen hoe het met je ging. En of je wel wist dat er een boeiende (vredes)vergadering in je buurt ging komen, en of ze je de stukken zou toesturen. En dat er een vergadering voor jongeren in Engeland was, en of mijn kleinzoon daarheen zou willen.

Ze was de eerste secretaresse die vanuit haar huis per computer voor ons werkte en niet, zoals voor haar, vanuit een (Quaker) centrum – eerst Den Haag en daarna Utrecht en Amsterdam.

Dat was vreemd voor ons, maar het wende snel, En de contacten bleven persoonlijk.

Met hart en ziel werkte ze aan de voorbereiding van onze Jaar- en Algemene Vergaderingen.

Met humor reageerde ze op de Vrienden die te laat hun inschrijfformulier instuurden en de commissies die hun jaarverslag niet bijtijds klaar hadden. Er kon altijd nog even apart naar de drukker worden gegaan na de belofte dat het volgend jaar echt op tijd zou zijn....

Op de Jaarvergadering was daar Hadewijch die alles keurig had voorbereid met voor iedereen zelfgemaakte naamkaartjes (vaak ook door haar kinderen) en zelfgebakken koekjes of cake. Alles was goed georganiseerd en zelf zat ze in de vergadering te breien en te luisteren en sprong ze bij waar het nodig was. Op een Jaarvergadering hield ze een verhaal over milieubewustzijn en vertelde ze dat de inspecteur elektriciteit was langsgekomen om de elektriciteitsmeter te checken, omdat ze voor een gezin met 5 personen veel te weinig stroom hadden verbruikt, maar alles bleek te kloppen, dankzij hun bewuste en creatieve manier van leven.

Vlak voor de laatste nog mede door haar georganiseerde Algemene Vergadering was ze ziek en kon ze niet bij ons zijn. Hoewel diverse Vrienden haar taken overnamen, was het raar, een Algemene Vergadering zonder Hadewijch.

We/ik konden niet vermoeden dat ze nooit meer bij ons zou zijn en dat ze niet meer lang te leven had.

Ze werd uiteindelijk opgenomen in het Universiteitsziekenhuis in Groningen, waar bleek dat men niets meer voor haar kon doen en we

moesten van haar man Martin horen dat ze lichamelijk slecht, maar geestelijk heel sterk was en dat ze vrede had met haar dood. Gelukkig konden we haar via Martin en door kaarten nog laten weten hoeveel ze voor ons betekende en hoezeer we haar zouden missen. Dat bleek ook op haar “Abschiedsfeier” in een overvolle aula van het crematorium in Diepenveen waar ze in haar kist lag omringd door prachtige bloemen en waar achter haar door het glas een tuin zichtbaar was, vol met vlinders.

Nadat de familie op ontroerende wijze afscheid nam, was er een quaker stilte, waarbij ieder op eigen wijze afscheid kon nemen.

Lieve Hadewijch, we zullen je ontzettend missen, maar we mogen erop vertrouwen dat je, zoals op je kaart vermeld stond, op reis bent gegaan, op een prachtige reis, waar je bij elke stap liefdevol bij de hand genomen wordt door God waaraan je jezelf 100% hebt overgegeven.

het licht

door Henk Ubas

*als het dagelijks duister weer wat minder is
wordt het lieve licht geboren
het zal voor altijd bij je horen
het verjaagt je duisternis*

*het leven zal aan waarde winnen -
als drager van het licht
wordt niets door duisternis ontwricht
men zal voorgoed de vrede minnen*

De gezegende gemeenschap

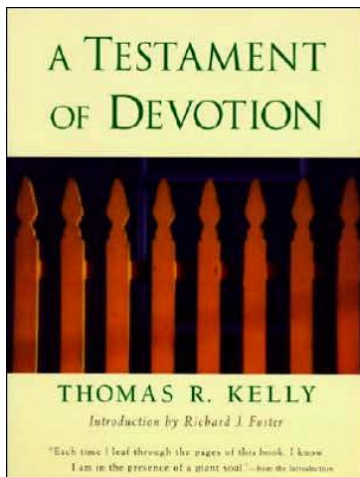
door Thomas Kelly uit 'Een Quaker getuigt'

Wanneer wij ons overweldigd voelen door de machtige golven van de liefde Gods, bemerken wij, dat wij in een nieuwe, bijzondere verhouding staan tot enkelen van onze medemensen. Deze verhouding is zo verassend en rijk van inhoud, dat het ons onmogelijk is, een naam te vinden, die groots en heerlijk genoeg is, om dit tot uitdrukking te brengen.

Het woord „broederschap" komt ons in de gedachte, maat dat is een kleurloos, armelijk woord, vergeleken bij de rijke inhoud en stralende warmte van de ervaring, die het wil aangeven. Want nu hebben wij deel aan elkanders leven nu hebben wij elkaar lief op een geheel nieuwe wijze, waarvan wij tevoren slechts een vaag vermoeden hadden. Zijn dit de liefdebanden, die de eerste Christenen kenden, de schering en inslag van het Koninkrijk Gods?

Tot onze verbazing en blijde verwondering komen wij nu in een verhouding tot onze medemensen te staan, waarvan wij niet wisten, dat die in deze wereld mogelijk was. Waarom zou zulk een overvloed aan ons, onwaardigen, gegeven worden?

Maar toch zien wij niet al onze vrienden in dit nieuwe, bijzondere licht. Er ontwikkelt zich een geheel nieuwe richtlijn ten opzichte van onze persoonlijke relaties. Sommige mensen, die wij tevoren niet of nauwelijks kenden, worden plotseling van de grootste betekenis voor ons. Zij komen in het brandpunt te staan als mensen, die wij nu in het diepst van hun hart kennen.

Najaarsbijeenkomst 2015

Pelgrimage van Gerechtigheid en Vrede

9-11 oktober, in het Natuurvriendenhuis 'De Kleine Rug', Dordrecht.

door de 'Programmacommissie' Erik Dries en Willem Furnée

Pelgrimeren is huis en haard verlaten om thuis te komen

DE PELGRIMAGE

De hele mensheid is gezamenlijk onderweg. Sommigen gaan op weg om zo snel mogelijk uit het leven te halen wat erin zit, zoals de 'Verloren' Zoon. Dan zijn er die op reis gaan met een specifiek reisdoel voor ogen, maar die worden opgehouden doordat ze niet achteloos voorbij kunnen gaan aan mensen in nood die hun hulp nodig hebben, zoals de Barmhartige Samaritaan. Anderen zoeken geestverwanten om de kansen te vergroten het doel te bereiken, maar vaak blijkt dat geestverwantschap hierbij lang niet altijd een garantie voor succes.

Wij Vrienden en 'vrienden van de Vrienden' gaan samen voort. We stellen ons gezamenlijk in stilte open voor het Licht dat ons de weg wijst naar een wereld van Gerechtigheid en Vrede.

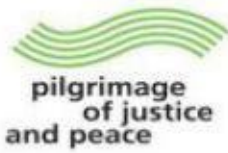
We voelen ons verbonden in het Licht, maar wij blijven individuen waarbij ieder probeert de eigen roeping te herkennen en daaraan op eigen wijze gehoor te geven.

In de Najaarsbijeenkomst komen we als 'pelgrims' bij elkaar om met elkaar te delen hoe we onze individuele pelgrimstocht beleven en inrichten. Wat is het 'heilige doel'

dat wij nastreven, wat helpt ons en wat belemmert ons, hoe proberen we obstakels uit de weg te ruimen, waartoe voelen we ons geroepen, wat zijn onze angsten, onze verwachtingen,

welke rol speelt onze verbondenheid als Vrienden en vrienden van de Vrienden daarbij etc. etc.

Ook willen we onderzoeken hoe we als Jaarvergadering bij zouden kunnen dragen aan de Pelgrimage van Gerechtigheid en Vrede die de komende 10 jaar door de Wereldraad van Kerken wordt georganiseerd. De Quakers zijn hier actief bij betrokken via het Friends World Committee for Consultation (FWCC). In januari 2016 organiseert de FWCC over dit onderwerp een conferentie van alle Vrienden wereldwijd. Hans Weening en Saskia Kühlmann zullen daar de Nederlandse Jaarvergadering vertegenwoordigen en het zou mooi zijn als we hen iets mee kunnen geven vanuit onze Jaarvergadering om dat in Peru met de andere Vrienden te delen.

Het programma van de Najaarsvergadering is gevarieerd. Elke dag beginnen we met een stille samenkomst. Er zijn speelse elementen en gesprekken vanuit de stilte, er is ruimte voor individuele contacten en het is vast ook 'gewoon gezellig'.

Binnenkort zullen via de Schrijvers van de Maandvergaderingen uitnodigingen verspreid worden onder de bezoekers van de samenkomsten. Hierin staat meer te lezen over het programma, de details van de accommodatie en de manier waarop je je kunt opgeven voor de Najaarsbijeenkomst 2015.

Ten overvloede: vrienden van de Vrienden zijn ook hartelijk welkom!

haagsevrienden@quakers.nu

M: 0654233334

De Kleine Rug Dordrecht foto Joke Hofman

Aan de vrienden van de Nederlandse Jaarvergadering.

door Lillian Backer

Niemand heeft het eeuwig leven en ik met mijn 89 jaar in deze maand dus ook niet. Ik leef de laatste tijd met een vraag waarop een antwoord voor mij van erg groot belang is. Mijn vraag nu is deze: "wie van de Quaker gemeenschap zal mijn taak over kunnen nemen als ik het niet meer kan of als ik er niet meer ben en dan "mijn gevangene" in Amerika nog wél door moet leven zonder brieven en zonder mij n beetje financiële steun?".

Mijn contact met deze Sam Wilson dateert van de tijd bij de wereld conferentie in Nederland in 1953. Jan Arriens, Quaker uit Cambridge daar toen aanwezig bracht ons toen op indrukwekkende wijze in contact met het lot van gevangenen Amerika. Hij was een correspondentie organisatie gestart die de naam "Life Lines" droeg en dit behelsde het corresponderen met ter dood veroordeelde gevangenen in Amerika. Ik gaf me op en "kreeg" toen de naam en het adres van Sam Wilson. Niet zo lang daarna ging naar ik een bijeenkomst van deze organisatie in Londen om er meer over te horen. Sinds die tijd dus, correspondeer ik met "mijn" gevangene Sam Wilson die destijds op de 'death row' in Starke prison in Florida zat.

Toen na enige tijd bleek dat hij ten onrechte nog daar was, en al lang overgeplaatst had moeten zijn naar een z.g. Correctional Institution en ook, omdat hij nog nooit bezoek had gehad, ben ik zelf naar Florida, VS gereisd. Ik kon logeren bij de dochter van mijn Amerikaanse tante die in Florida woonde. Deze nicht Becky was me zeer ter wille maar de rest van de familie die me van het vliegtuig afhaalde verklaarden me voor stapel gek.

Ik had vóór dat ik dit alles ondernam schriftelijk contact gezocht met Sam Wilson's Qualification officer en met die man een afspraak gemaakt voor de daarop volgende maandag na mijn bezoek aan Sam op zaterdag.

Logeren kon ik in het Quaker centrum in de buurt en de Zondag daarna bij deze Quakers was een bijzonder bemoedigende belevens. Juist die dag was er een hele dag georganiseerd over het onderwerp : "Wat bezielt de andere Godsdiensten en geloven die er bestaan." zo hadden ze diverse uitleggende sprekers uitgenodigd die vertelden over de verschillende Godsdiensten in de wereld. Het was grondig, hartelijk bijzonder en ook héél erg leerzaam.

Mijn afspraak de volgende dag bij de gevangenis was bij hen bekend en die dag en de volgende "they held me in the Light" wat me ook heel erg bemoedigde.

De volgende dag dus, wéér bij de gevangenis was ik er voor het gesprek met Sam's Qualification officiële. Mr x.

Toen gebeurde er een wonder(althans zo beleefde ik het toen.) Het stoeve gesprek met de onwillige norske man, kreeg na een poosje plots een héél andere wending toen we over zijn moeder en vooral tyoen we over zijn tuin gingen praten.

Er gebeurde toen een wonder, het voelde echt of God er ook bij was. Eenmaal weer thuis, heb ik hem later nog wat zaadjes voor zijn tuin op gestuurd. 'Mijn' gevangene Sam Wilson, is niet lang daarna over geplaatst naar een z.g. 'educational-center'. Van Sam's moslim streven door zijn bewondering voor ene Malcom X, veranderde hij aldaar, door tussenkomst van een actieve dominee,-in-een zeer gelovig Christen en de bijbel die hij me had gevraagd om te sturen werd intensief door hem gebruikt in een bible study group. Nu na vele jaren merk ik dat het geloof voor hem een heel belangrijke en grote steun is. Ik stuur hem met een zekere regelmaat wat geld voor de aanschaf van kleren die door de gevangenis niet worden gegeven . En af en toe besteedt hij ook wel geld aan een lekkere hap uit de kantine.

Ik begrijp dat dit voor mijn eventuele opvolger (als ik er dus niet meer ben) een probleem zou kunnen opleveren. Ik zou daar toe dan ook een soort van voorziening willen nalaten. Hoe dat te regelen is weet ik nu niet. Voor mij is het van groot belang dat Sam t.z.t. niet het gevoel zal hebben dat hij vergeten en verlaten is. Dat is van het grootste belang. Dat hij ooit via een 'parole board' zitting vrij zou kunnen komen is een illusie gebleken, want daarvoor heb je een advocaat en dus geld nodig.

Ik heb sinds kort per telefoon contact gehad met een vriendelijke vrouw, die in de staat New York woont en die me opbelde toen Sam erg op 'zwart zaad' zat. Zij schrijft hem maar kan hem verder niet helpen.

Dit is een lang verhaal geworden'. Ik heb echt nu de behoefte om dit met de Nederlandse Quakers te delen en ze mijn probleem voor te leggen, voor- 'je weet maar nooit'. Wie zal dan mijn taak over willen en kunnen overnemen als dat opeens nodig zou zijn? Ik heb tenslotte niet 'het eeuwige leven'. Dus nu hoop ik dat één van de Nederlandse quakers daar over wil denken.

Voorlopig bedankt voor het lezen van dit 'concern' van mij.

Je kunt mij bereiken per telefoon: 030-2205519.

Strafrecht in VS is te streng en niet eerlijk

naar Sybilla Claus (verslaggeefster voor de VS van Trouw)– 16/07/15, 01:31

Obama roept nu het Congres op nog dit jaar het Amerikaanse strafrecht te hervormen. De VS hebben mede door hoge minimumstraffen en structureel racisme meer gevangenen dan welk land ook. Vooral de oververtegenwoordiging van zwarte en latino mannen is zorgwekkend en een destabiliserende factor, voor hun eigen gemeenschappen maar ook voor de samenleving als geheel. "In veel te veel gevallen past de straf niet bij de misdaad", zei Obama dinsdag tegen een publiek van 3300 mensen in Philadelphia. Drugsdealers laag op de ladder verdienen wel straf, maar geen twintig jaar cel, aldus de president. Hij sprak voor de NAACP, de zwarte burgerrechtenbeweging. Obama's rede was de aftrap voor een week waarin hij strafrechthervorming op de agenda wil krijgen.

In de jaren tachtig voerde het Congres verplichte minimumstraffen in bij de War on Drugs, die als mislukt, mag worden beschouwd. Sindsdien is het aantal gevangenen geëxplodeerd van 24.000 naar ruim 214.000. Anders becijferd: met slechts vijf procent van de wereldbevolking hebben de VS een kwart van de gedetineerden.

Waar de Republikeinse meerderheid in het Congres vaak samenspannt tegen Obama, ligt dat qua strafrecht genuanceerder. Republikeinen waren voorheen geharnaste voorstanders van streng straffen maar zijn nu milder omdat zij inzien dat het een geldverslindend systeem is geworden.

Er zijn zelfs al Republikeinen die aan wetsherzieningen werken, wat de opties voor Obama vergroot. Voorbeelden hiervan zijn met goed gedrag vervroegde vrijlating verdienen, teruggeven van stemrecht en het beperken van enkele verplichte minimumstraffen.

overvolle gevangenis in de VS

De Eco-Quaker.

een nieuwe rubriek door Marianne van der Zee

God zegende de mensen en zei: Jullie moeten kinderen krijgen. Zorg ervoor dat overal op aarde mensen komen. Jullie moeten de baas zijn over de aarde. En ook over de vissen in de zee, over de vogels in de lucht en over alle dieren op het land.

God zei ook: Alle planten en bomen zijn voor jullie. Jullie mogen de zaden en de vruchten eten. Genesis 1:28,29.

Dat is wat ik leerde toen ik ongeveer 7 jaar oud was, maar dan wel met de woorden van de “Nieuwe Vertaling”. Op school werd het verteld/vertaald met de woorden: de mens staat boven alle schepselen op de aarde en mag daarom bepalen wat er met ze gebeurt.

Dat werd dan ook volop gedaan met weinig restricties, want het land werd weer opgebouwd en daarvoor mocht alles wijken.

Totdat in 1972 het rapport van de Club van Rome uitgebracht werd met de titel: Grenzen aan de Groei.

Het rapport dat toen al voorzag wat nu gebeurt met onze Aarde.

Grenzen aan mijn eigen groei.....

Soms heel makkelijk en soms zijn er best moeilijke dilemma's.

Voor mij betekent het Vredesgetuigenis geen geweld tegen de aarde en alles en iedereen die erop leeft.

Ik nodig iedereen uit om iets te schrijven over hoe je in het dagelijkse leven rekening houdt met duurzaamheid of geen rekening ermee kunt houden en het aan ons op te sturen zodat we het met elkaar kunnen delen. Juist de dilemma's en andere meningen zijn belangrijk.

Het hoeven ook geen prachtige literaire werken te worden, alles is goed.

Deze maand starten we met een stuk van Kees Nieuwerth over de Groene Encycliek van Paus Franciscus en een meditatie van Tich Nhat Hanh Liefde voor de aarde.

En wij zijn de aarde

uit *Liefde voor de aarde*, door Thich Nhat Hanh

Nu op dit moment bevindt de aarde zich onder jou, om jou heen, maar ook in jou. Misschien denk je meestal alleen aan de aarde als de grond. Maar het water, de zaden en alles wat ons omringt komt van de aarde. Alles buiten ons, alles binnen ons komt van de aarde. We verliezen gemakkelijk uit het oog dat de planeet waarop we leven ons alle bestanddelen heeft gegeven waaruit onze lichamen zijn opgebouwd. Het water in ons vlees, onze botten en alle microscopisch kleine cellen in ons lichaam komen stuk voor stuk van de aarde, maken er deel van uit. De aarde is niet enkel de omgeving waarin wij leven. Wij zijn haar. Wij zijn deel van haar en zij is in ons, en daarom dragen we haar altijd met ons mee.

Naar de aarde kijkend, zie je dat zij een formatie is die uit elementen van het universum, van de zon en de sterren is opgebouwd. Wanneer je echt in een bloem kijkt, zie je dat die uit meerdere elementen bestaat. Vandaar dat een bloem een formatie genoemd wordt. Het hele universum is in de bloem terug te vinden. Je kunt er de zon, de aarde, de regen, de tui nier in zien. Door goed in de aarde te kijken, zie je dat het een wonderschone bloem is, waarin het hele universum zichtbaar is. Wanneer je goed in jezelf kijkt, vind je daar Moeder aarde. Denk niet dat zij ergens buiten je is. Moeder aarde is in jou, net als de moeder uit wie jij geboren bent binnenin jou is.

'Wanneer we werkelijk zien dat de aarde deel is van ons, krijgen we iets verbazingwekkends te zien. De aarde is een en al leven. Wij zijn een levende, ademende manifestatie van deze mooie, vrijgeevige planeet. Door hier oog voor te hebben, transformeren we onze relatie met de aarde. -We gaan anders op deze planeet lopen, we gaan op een andere manier voor haar zorgen, we raken compleet verliefd op de aarde. Wanneer we op iemand of op iets verliefd zijn, iets of iemand liefhebben, bestaat er geen scheiding tussen ons en de ander, het andere. -We gaan er helemaal voor en doen alles wat maar mogelijk is, en de ander geeft ons grote vreugde en voedt ons. Zo'n zelfde relatie kunnen wij met de aarde hebben. Zo'n zelfde relatie zou iedereen met de aarde moeten hebben, wil zij en willen wij overleven.

De groene encycliek van Paus Franciscus.

door Kees Nieuwerth, bron Fries Dagblad

Het stof over de nieuwe paus-encycliek is inmiddels wat neergedaald. Landschapsecoloog Kees Nieuwerth is onlangs gekozen tot de nieuwe vicevoorzitter van de Raad van Kerken in Nederland. Zijn beschouwing over een veelzijdig document.

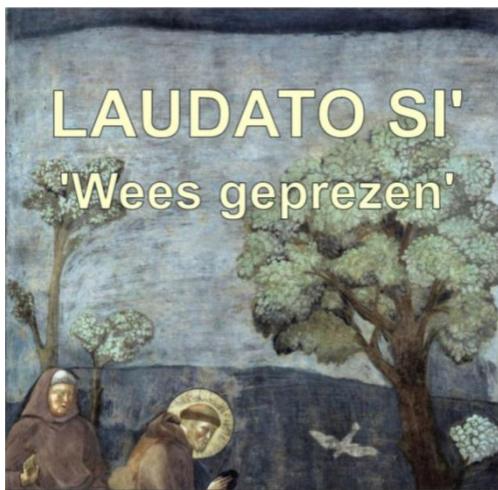
Paus Franciscus heeft een encycliek, een zendbrief aan alle gelovigen en mensen van goede wil, geschreven. Deze gaat nadrukkelijk over natuur en milieu. Over de toenemende druk op de aarde, over de ecologische voetafdruk van de mensheid, die op sommige plekken zodanig groot wordt dat de aarde er onder lijdt; er wordt roofbouw gepleegd op onze natuurlijke omgeving, op de schepping.

De encycliek is getiteld *Laudato Si!* - vrij vertaald: *Geloofd zij God* - herinnert ons eraan dat de aarde een gave Gods is die aan ons is toevertrouwd en die wij als goede rentmeesters niet alleen moeten *bewerken*, maar ook *bewaren*.

Het is een gedegen en veelzijdig document. In zes hoofdstukken beschrijft de paus de vervuiling, de vernietiging van ecosystemen, het verlies aan biodiversiteit en de risico's van klimaatveranderingen.

Paus Franciscus ontwikkelt een visie op de noodzaak van wat hij noemt een *'integrale ecologie'*. Hij constateert dat met name de meest kwetsbaren, de armen, de zuidelijke wereldhelft, onder die vervuiling en klimaatverandering lijdt. Hij levert kritiek op het 'rijke noorden' en pleit voor een radicale verandering van levensstijl én het financieel-economisch stelsel. Gepleit wordt voor een alternatieve 'kringloop economie'.

Hij begint echter bij de heilige waarnaar hij zichzelf vernoemde toen hij paus werd: St. Franciscus (1181-1226), die begaan was met de armen, maar zich ook deel voelde van de natuur, leerde van de leliën des velds en sprak met de vogels in de lucht...

Het eerste wat opvalt is het moment waarop deze encycliek gepubliceerd wordt: een half jaar voor het volgende VN-overleg over klimaatverandering dat zal plaatsvinden in Parijs.

Het is dus een welgekozen, strategisch moment.

De secretaris-generaal van de Verenigde Naties, Ban-ki Moon, heeft inmiddels gereageerd en de paus geciteerd dat ‘de lidstaten het algemeen welzijn boven hun nationale belangen moeten stellen’ om te komen tot een vergaande en bindende internationale klimaatovereenkomst.

Daarvoor maken overigens niet alleen de Rooms-Katholieke Kerk, maar ook vele andere kerken verenigd in de Wereldraad van Kerken zich sterk.

Ik ben jarenlang werkzaam geweest in het natuur- en landschapsbeleid in ons land én actief in de Nederlandse oecumene. De vraag of de zorgen van de paus terecht zijn, kan ik alleen maar bevestigend beantwoorden. Vele planten- en diersoorten, zelfs hele ecosystemen, tropische regenwouden, koraalriffen worden in hun voortbestaan bedreigd en dat moeten we een halt toeroepen. De paus stelt bijvoorbeeld dat bij ingrepen altijd het voorzorgprincipe moet gelden en dat er altijd een Milieueffectrapportage (MER) moet worden opgesteld.

Wat mij bijzonder treft is dat de paus over de planeet aarde, over de rijke verscheidenheid van de natuur spreekt als ons ‘gemeenschappelijk huis’, waarvoor wij een zorgplicht hebben. Hij geeft zelfs een prachtige omschrijving van een ecosysteem: ‘een harmonieus samenstelsel van organismen dat leeft op een bepaalde plek en functioneert als één systeem’. Prachtig!

Overigens: *economie*, *ecologie* en *oecumene* heten alle drie naar die *oikos*, ons gemeenschappelijke huis. Dus als de paus pleit voor een meer integrale benadering van de onderling verweven uitdagingen waarvoor wij vandaag de dag staan, voor een vorm van ‘integrale ecologie’, betekent dat wat mij betreft ook dat die economie zich meer zou moeten laten gezeggen door de ecologie enerzijds en de oecumene anderzijds.

De paus constateert dat de problemen veelal ontkend worden, dat er onverschilligheid heerst en er bovendien een blind vertrouwen op technologie en economie is - die het allemaal wel op zullen lossen. Hij stelt aan de orde dat wij politici ontberen die nieuwe wegen ontwikkelen naar een werkelijk duurzame toekomst voor allen hier en nu op aarde én voor toekomstige generaties. Dat politici zich meestal laten leiden door korte termijn - electorale - belangen.

Vorig jaar tijdens de nationale herdenking van de bevrijding in Assen sprak Mary Robinson, eerder Eerste Minister van Ierland en tegenwoordig VN-vertegenwoordiger klimaatverandering. Interessant genoeg had zij het toen ook over het ‘gebrek aan transformatief leiderschap met een lange termijn

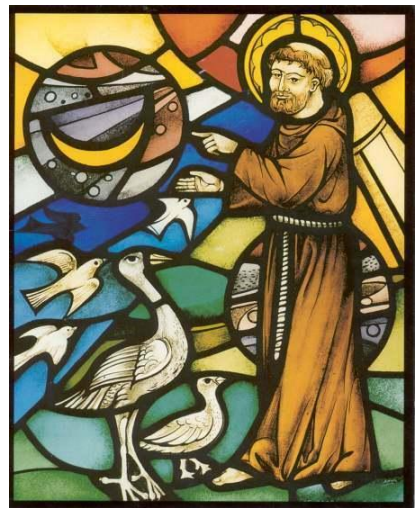
visie'. Dit deed een groep leidende juristen de *Oslo-principes* publiceren, waarin zij uiteenzetten dat alle staten de plicht hebben om dringend actie tegen klimaatverandering te ondernemen. Onlangs sprak de rechter in Nederland zich uit in een proces tegen de Staat, aangespannen door de milieubeweging Urgenda. De rechter sprak uit, dat de Nederlands overheid tekort schiet in deze. Waarvan akte.

Klimaatverandering zal vooral de armen en kwetsbaren in de zuidelijke wereldhelft treffen. Rijke landen - zoals Nederland - kunnen het zich veroorloven dure en complexe bouwwerken te maken die ons bescherming bieden tegen zeespiegelstijging, maar armere landen zouden zelfs door de zee kunnen worden verzwolgen. Landen in het zuiden hebben onze technologische en financiële hulp nodig. De Boliviaanse onderhandelaar bij de VN-top over klimaat, Angelica Navarra Llanos, pleit in dit verband voor een 'Marshallplan voor de Aarde'.

De vraag is: wat kunnen wij als burgers met deze pauselijke zendbrief? Er is ook ruimte voor transformatief burgerschap -of in geloofstaal discipelschap. We kunnen onze levensstijl vereenvoudigen, waar nodig niet-duurzame producten boycotten en pressie uitoefenen op onze leiders, zegt de paus. Zie het voorbeeld van Urgenda.

In dezelfde week dat de encycliek werd gepubliceerd traden vier directeuren van vliegmaatschappijen in het nieuws met een pleidooi dat vliegen

goedkoper (!) moest worden. En dat terwijl er nog steeds geen accijns op kerosine geheven wordt en de milieukosten afgewenteld worden op de samenleving. Een gotspe, zo vind ik. De paus geeft allerlei voorbeelden hoe het beter kan: bevorderen van openbaar vervoer, isolatie, energiebesparing, alternatieve energie, hergebruik, duurzaam bouwen. Daaraan kunnen we allemaal meewerken. Deze zendbrief eindigt met twee gebeden. Een paar zinnen daaruit: 'Dat we de wereld beschermen en niet aantasten, dat we schoonheid mogen zaaien en geen vervuiling en vernietiging'. 'God van Liefde, toon ons onze plaats in deze wereld als kanalen van liefde voor alle schepselen van deze aarde.. want niet één van hen wordt vergeten in uw aangezicht'. Wat mij betreft klinkt daar een 'Amen!' op.

Het huis dat Canada gebouwd heeft.

הוועד הישראלי נגד הריסת בתים
The Israeli Committee Against House Demolitions
الحركة الإسرائيلية ضد هدم البيوت

door Jeff Halper, directeur van ICAHD

vertaling en bewerking : Jan Ramaker

Deze zomer heeft het Israëlitische Comité tegen het vernielen van huizen (ICAHD) in de periode tussen 19 juli en 3 augustus een prachtige vierkamerwoning gebouwd. Dit huis, compleet een muur en een tuin, is voor de familie Fhadat, die in het stadje Anata op de West Bank woont.

De financiering kwam tot stand door een maanden lange tocht langs 15 Canadese steden, van Halifax en Newfoundland naar Couverture. Dit project werd onder meer gesteund door de Canadese Verenigde Kerk en het Netwerk voor een rechtvaardige Vrede in Palestina en

Israel (UNJPPI) en de Onafhankelijke Joodse Stemmen (IJV) Ook de Canadese ambtenarenvakbond droeg maar liefst \$2000 bij.

Het Israëlitische Comité tegen het vernielen van huizen verzet zich tegen de Israëlitische bezetting van Palestina en in bijzonder tegen het vernielen van Palestijnse huizen. (Sinds 1967 zijn er al 46.000 gesloopt) Het Comité doet dat door het herbouwen van huizen als een daad van politiek verzet. In de laatste 15 jaar zijn er tot nu toe 189 huizen herbouwd.

Dit jaar is er een woning voor de familie Fhadat in Anata herbouwd. Deze familie bestaat feitelijk uit 2 gezinnen. Dat van de man en zijn vrouw en de zuster van de man, die weduwe is. Samen hebben ze 11 kinderen.

De familie Fhadat is een verarmde familie van Bedoeïenen. Ze werden door de Israëlitische autoriteiten gedwongen om hun eigen huis af te breken omdat anders het Israëlitische leger (IDF) dat zou doen en ze dan bovendien een boete van \$ 15 – 20.00 zouden krijgen.

20 Internationale vrijwilligers namen deel aan het kamp voor de herbouw van het huis. Onze basis was in Beit Arabiya, het huis van Salim en Arabiya Shawamreh , dat al zes keer was verwoest. Iedere keer werd het door ICAHD herbouwd. Daar sliepen we en aten we en hadden we 's avonds ontmoetingen met Palestijnse en Israëlitische activisten.

Het was verbazingwekkend hoe snel het werk in die twee weken vorderde. Het gaf ons de voldoening iets concreets bereikt te hebben.

Het is onmogelijk om al die honderden mensen en tientallen daarbij betrokken organisaties

in Canada te bedanken. Maar mijn speciale dank gaat uit naar Kathy Bergen en Marianna Harris, die de organisatie van deze bouwactiviteit voor hun rekening genomen hebben.

het Canadese herbouw team

Naschrift

door Jan Ramaker

Deze Canadese actie is natuurlijk maar een druppel op een gloeiende plaat. De 46.000 vernielde huizen wegen niet op tegen de 189 herbouwde. Maar het feit dat die herbouw een actieve verzetsdaad van Israëli is, geeft de woningloze Palestijnen een steuntje in de rug. Voor ons Nederlandse Quakers is het misschien een vingerwijzing op welke wijze we onze solidariteit met het verdrukte Palestijnse volk vorm kunnen geven. Tenslotte hebben we dat al eerder gedaan ten tijde van de Algerije actie. Laten we met z'n allen in actie komen. Eventueel samen met Een Ander Joods Geluid. We hoeven als Nederlandse Quakers niet alleen in actie te komen. We kunnen een fundraising actie opzetten. Het zou fantastisch zijn, als we in Palestina een Nederlands Quaker huis kunnen realiseren. Wie helpt?

de families Fhadat voor hun hergebouwd huis

Cordoba

door Joke Hofman

Wij waren in mei met vakantie in Spanje en we hebben ook o.a. Cordoba bezocht. We waren vroeg, zodat we tegen half 9 met nog ongeveer 100 mensen stonden te wachten tot de poorten van de Mezquita (=moskee) open zouden gaan.

De Mezquita is een uniek architectonisch monument op de plaats waar ooit een Visigotische kerk stond. Na de verovering van Córdoba in 711 door de Moren werd vanaf de achtste eeuw een moskee gebouwd die sinds de “christelijke” herovering van Córdoba in 1236 als kathedraal in gebruik is.

Nadat de Moren in de achtste eeuw de gebieden rond Córdoba veroverden, werd de helft van de Visigotische kerk verkocht aan de moslims. Toen die helft te klein bleek voor de groeiende Islamitische bevolking, kochten de moslims ook de andere helft van de kerk, zodat de katholieke gemeenschap genoodzaakt werd de kerk op te geven. Het oorspronkelijke kerkgebouw werd gesloopt en men begon met de bouw van de moskee. De toren werd veranderd in een minaret.

Eeuwen hebben Moslims, Christenen en Joden vreedzaam samengeleefd in grote delen van Spanje. Wat is er toch misgegaan steeds....

In de Mezquita zie je Moorse zuilen en bogen, met daar tussen een preekstoel, een crucifix, een prachtige uitgave van de evangeliën, heel troostrijk, maar ook heel verwarrend....

Vanaf 2000 hebben vele moslims toestemming gevraagd om te bidden in de Mezquita, ze hebben ook een officieel verzoek ingediend bij het Vaticaan, tot nog toe zonder resultaat. Misschien moeten ze het bij de huidige paus nog eens proberen...

Geen vrede zonder eerbied voor de schepping

Henk Ubas

Overal waar de natuur geweld wordt aan- gedaan, heeft dat gevolgen voor ons mensen zelf. De mens is een onderdeel van de natuur: het is onze leefwereld. In een wijk met veel beton is dat minder zichtbaar dan in de natuur. Maar de grondstoffen waarmee onze steden zijn gebouwd komen uit de natuur.

Door afgravingen, mijnbouw, oliewinning en houtkap is de leefwereld van hele volkeren dramatisch veranderd. Vooral in de

derde wereld zijn hele gebieden onleefbaar geworden. Het bestaan van hele culturen en volken wordt verwoest, omdat er zonder zorg voor de natuur grondstoffen worden gedolven. Producten zijn vaak goedkoop, omdat de zware chemicaliën, die voor de productie worden gebruikt, elders gedumpt kunnen worden. De enorme schade aan het milieu wordt hooguit tegen een grijpstuiver afgekocht. Mensen wordt hierover het zwijgen opgelegd. De strijd om grondstoffen is een bron van conflicten.

Er kan geen vrede zijn waar Gods schepping geweld wordt aangedaan. Gods liefde en zorg mogen we in de schepping herkennen. Ons wordt gevraagd om bewust te leven en op verantwoorde wijze om te gaan met wat wij gebruiken en verbruiken. Milieubewegingen vragen er aandacht voor, overall waar door vervuiling en mijnbouw, de leefwereld wordt verwoest en het leven van mensen wordt bedreigd. Er is immers geen vrede waar gestreden wordt om de grondstoffen zo goedkoop mogelijk te verwerven. Waar we ons van alles uit de natuur toe-eigenen, gaat het fout. We mogen nooit vergeten dat we de wereld als een geschenk hebben gekregen om er samen van te genieten en deze goed en eerlijk te beheren. Als je de vrede wilt bevorderen, bescherm dan de schepping.

Ik heb voor dit verhaal een artikel van www.franciscanen.nl gebruikt

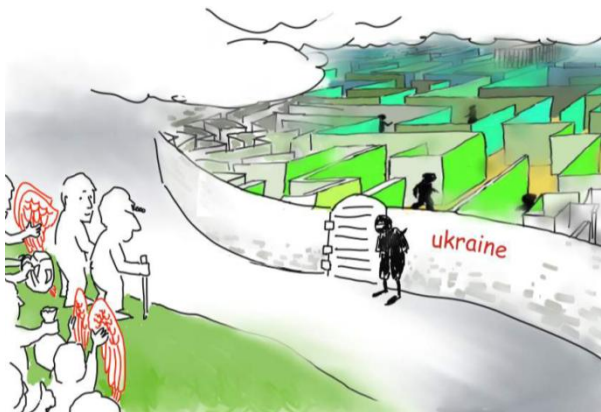

Franciscaanse stille wake voor vrede, Keulen, 21 5 2014;

Een Quaker concern voor Oekraïne

door John Lampen, vertaling en bewerking red.

Begin mei 2014 brachten Misha Roshchin, van Moskou Quakermeeting en Roland Rand, van Tallinn Vrienden Worship Groep in Estland, een concern naar de Europa en het Midden-Oosten Sectie (EMES) van FWCC. Ze wilden naar Oekraïne reizen om erachter te komen wat

burgers ervaren die te midden van gewelddadige conflicten leven Ook wilden ze hen vragen of er iets is wat Quakers zouden kunnen doen om op een bescheiden manier lokale vredesinitiatieven te bevorderen. Vrienden die in Straatsburg bijeen waren voor de EMES jaarvergadering hebben dit concern aanvaard en EMES gevraagd om dit te ondersteunen door via de bankrekening van EMES geld in te zamelen.

In een artikel in *'the Friend'* (16 Mei 2015) werd verslag gedaan van hun activiteiten.

"In de tussentijd werd het geweld steeds erger. Roland bezocht Kiev en de Odessa Regio in September. In besprekingen met leden van verschillende ethnische groepen, jonge mensen en een religieuze leider, hoorde hij een diepe en algemene wens om de te stoppen met vechten. Sommigen echter, wilden dit niet als de prijs hiervoor is om

Roland Rand met kinderen in Odessa, Oekraïne

het land uiteen te laten vallen. Hij was bij een vergadering van de lokale Alternatieven voor Geweld (AVP) groep.

Bij de AVP cursussen was het de duidelijke wens van de Oekraïners om in een tolerante omgeving te leven ondanks de onderlinge verschillen. Ik voelde dat velen dit perspectief hadden bereikt aan het eind van de cursus. De spijt over burens die al eeuwen lang naast elkaar wonen en die er niet in slagen om in harmonie te leven werd gedeeld door velen die nationalistisch overtuigingen hadden. Compromissen werden als essentieel beschouwd om een vredelievende oplossing voor het conflict te vinden.” Hij gaf de aanbeveling aan de Quakers om AVP trainingen in Oekraïne te ondersteunen.

Het eerste artikel in 'The Friend' en andere informatie over dit initiatief bracht een verrassend groot bedrag op van £10,490, bijeengebracht door Quaker Meetings en fondsen. Het oorspronkelijke plan was om elke reis door twee Vrienden te laten maken, maar dit bleek onmogelijk door het gebrek aan veiligheid. De kosten waren daardoor aanzienlijk minder dan verwacht, rond de £6,600. Daardoor bleef er een aardig bedrag over voor lokale vredes initiatieven, die zij aanbevelen aan ons: de AVP training, het voorgestelde zomerkamp voor gevluchte kinderen en het werk van onze vrienden in de Odessa Regionale Meditatie Groep. Er is ook een bescheiden gift voor het voortzetten van de dialoog tussen Misha en zijn nieuwe contacten. Misha en Roland willen allen bedanken die hun concern hebben ondersteund en zij willen aan jullie de dankbaarheid van de mensen in Oekraïne over brengen, die proberen om positief te blijven te midden van angst, boosheid, verlies en onzekerheid.

Door de oorlog beschadigde kerk in Oekraïne

Quaker Connections

door Marianne van der Zee

Being Salt and Light: De 6^e wereldconferentie van Vrienden in Nairobi, Kenia in 2012

Van de serie 'Quaker Connections' staan op youtube meerdere filmpjes allemaal bij elkaar als je de volgende link gebruikt:

<https://www.youtube.com/playlist?list=PLeGyqQop1tQYX0sFgr2RIU-IFdvYpsTs->

Het eerste filmpje is de documentaire over de wereldconferentie, een documentaire waar ik blij van werd.

Zoveel verschillende mensen en culturen die toch allemaal bij elkaar horen. Om naar te kijken als je even de verbinding kwijt bent, die is gegarandeerd weer terug na het zien hiervan.

Daarna volgen een heleboel filmpjes met korte interviews met Vrienden uit alle vertegenwoordigde landen.

Zeer de moeite waard, voor mij in ieder geval een eye opener waardoor ik de overeenkomsten tussen liberale en evangelische Quakers ben gaan zien. Daarnaast ook de blijdschap en spontaniteit die iedereen op zijn eigen manier uitstraalt.

Een paar voorbeelden zijn Pastor Hilarion Quispe Yans uit Bolivia die voor het eerst in het buitenland is en zijn enthousiaste verhaal eindigt met een lied waarbij hij zichzelf begeleidt op zijn charango, een soort banjo.

Meerdere vrienden uit Japan, Kenya, Duitsland. Waarbij een vriend uit Kenya vertelt dat zij de stilte in de meeting wel heel prettig vond al was het wel eerst wennen. Zij eindigt ermee dat ze in een meeting toch ook wel wil dansen en zingen om God te loven.

Wat Jezus zegt

in de godsdienst les van Mike Zipser, afgevaardigde op onze Algemene Vergadering van de Duitse Jaarvergadering, ingezonden door Marlies Tjallingii

Tijdens de Algemene Vergadering werd ik diep geraakt door het verhaal van Mike Zipser die werkt als godsdienst leraar met geestelijk en lichamelijk gehandicapte kinderen en met leerlingen van de hoogste klassen van het lyceum. Mike zat in mijn gespreksgroep en hij vertelde over zijn werk. Hoe leg je uit aan deze kinderen en aan de kinderen

van het lyceum, maar ook aan volwassenen, wat de boodschap van Jezus is? Mike schrijft: "Hier nu dus de foto van de les met de woorden van Jezus: "Ik ben de weg". Wij hadden een hele grote Jezus getekend en die op de grond gelegd, daarbij zaten apparaten op verschillende plekken die een zin konden uitspreken. De kinderen konden in hun rolstoel of lopend over Jezus gaan en dan op de plekken blijven staan waar ze een boodschap hoorden.

Bij de hand van Jezus kwam de boodschap: "Geef me jouw hand. Jij bent niet alleen op weg!" Bij het eerste oog hoorden de kinderen: "Ik zie je en ik zorg voor je." Bij het tweede oog: "Jij bent even kostbaar voor me als mijn eigen oog." Bij de mond van Jezus: "Geloof mijn woorden. Open jouw mond om dank je wel te zeggen tegen God." Bij het hart van Jezus: "Ik hou van jou zoals jij bent."

En bij de voet van Jezus: keken de kinderen in een spiegel waarin ze zichzelf konden zien, en dan zongen we met elkaar de naam van het kind en "in de ogen van God ben je heel waardevol en dat is tof! Zo hebben we Jezus ervaren."

Verder schrijft Mike: "Vandaag hadden we weer onze godsdienstles met de leerlingen van het lyceum erbij, we behandelden de laatste van de 7 IK-BEN-WOORDEN van Jezus, "Ik ben de ware wijnstok". We hadden een wijnstok en druiven en we hebben het ook uitgebeeld met een persoon die Jezus speelde als wijnstok en de anderen waren de ranken."

Ook vertelt hij in zijn mail over de Duitse Kirchentag in Stuttgart, waar 4 dagen lang 150.000 mensen bij elkaar kwamen. Wat een organisatie, dat is nog eens wat anders dan onze AV met 66 mensen!!

Friends World Committee for Consultation

FWCC bijeenkomst Birmingham juni 2015

door de vertegenwoordigers Erik Dries en Wils 't Hart

Voor het eerst naar Woodbrooke, een belevenis. Het grote witte gebouw in de grote mooie tuin, met grote bomen, een grote vijver, een moes- en bloementuin. Dan, binnen, grote zalen voor bijeenkomsten, een lichte serre, heel veel prettige kamers om te logeren en dan alle Vrienden zien. Dan blijkt dat er toch veel bekenden zijn, natuurlijk de Nederlanders, Hans, Willem, Saskia, Martin en Erik, maar ook Vrienden die ik eerder zag op onze AV, in Brussel of bij de Israël-reis.

Het programma was heel afwisselend en boeiend. Natuurlijk werden eerst overleden Vrienden herdacht (mooi vond ik dat er daarbij bijdragen waren over die Vrienden, heel betrokken).

Al het FWCC-werk werd besproken, natuurlijk ook het zware onderdeel van de financiën, dat na deze vergadering gedragen gaat worden door onze Martin. De commissie van Voordracht, hier "Nominations Committee", had een zware klus aan de nieuwe benoemingen, maar bracht het heel rustig tot een goed einde

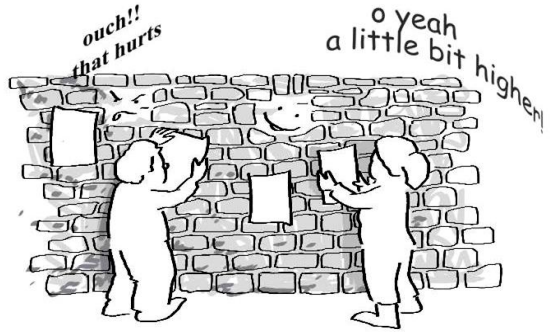
FWCC - EMES financial balance

Het programma was erg gericht op de komende grote bijeenkomst in Peru, als pelgrimstocht. Over een pelgrimstocht in al zijn facetten werd een mooi verhaal verteld.

De dag erna was een grote lezing door Ben Pink Dandelion, een verkorte versie van de Swarthmore lecture: 'Open for Transformation'. Het boekje daarvan is bij onze literatuurcommissie te bestellen. Het was (is) een heel boeiend verhaal, met verfrissende nieuwe inzichten.

Woodbrooke met al zijn vrijwilligers en personeel zorgde heel goed voor ons: heerlijk eten! Toen we er waren werd door tuinman-Quakers het labrynt gemaaid in het gras, fantastisch!

Tussen bijeenkomsten door werden kraanvogels gevouwen, die 's avonds op een hele grote wereldkaart gelegd, daar waar v(V)rienden woonden, die we wilden bemoedigen. Een prachtig gezicht, de hele wereld over, tot aan de Noordpool toe, dit vanwege de olieboringen daar.

Berichten of gewoon interessante artikeltjes, vragen of mededelingen werden opgeprikt op de zogenaamde Talking Wall, iets wat we zeker over kunnen nemen voor onze AV's, het werkt heel goed.

Op zaterdagmiddag waren er keuzemogelijkheden voor een vrije middag. Ik ging naar het museum van Birmingham waar in de benedenverdieping een tentoonstelling was ingericht door de plaatselijke Vrienden over de Quakers en hun werk in de eerste wereldoorlog. Prachtig gedaan en wat was het een zware tijd en wat hebben de Vrienden goed en moeilijk werk gedaan toen. Petje af!! Het museum zelf is prachtig, ik heb ervan genoten.

De laatste avond werd er gevolksdanst bij de muziek van een klein orkestje. Het werd een hele vrolijke boel. Erik, de medevertegenwoordiger, maakte de tekeningen die in de grote zaal hingen en veel bijval kregen. Enkele zijn hierbij afgedrukt.

Een paar hele bijzondere en erg inspirerende dagen.

Peace Brigades International

door Peter van Leeuwen

In juni keerde Mieke van Opheusden terug na een jaar vrijwilligerswerk in Guatemala. Om haar in te leiden vertel ik graag iets over de organisatie waarvoor ze werkte: Peace Brigades International.

Zelf nu een jaartje in het bestuur van de Nederlandse tak van PBI, breng ik PBI graag onder de aandacht van Vrienden, onder andere vanwege de verwantschap met het Quaker gedachtegoed.

In september 1981 kwamen een groep betrokken mensen, zes Quakers, een Hindoe, een Katholiek, een Jood, een Protestant en een Universalist, op het eiland Grindstone (Canada) bijeen, om vorm te geven aan hun ideeën om in conflictgebieden geweldloosheid en vrede te bevorderen, wat leidde tot de oprichting van PBI.

Belangrijke PBI principes werden toen vastgelegd:

Geweldloosheid, non-interventie en onpartijdigheid. Die laatste twee principes houden bijvoorbeeld in, dat PBI niet uit zichzelf iets aanpakt, maar zich laat uitnodigen en ook dat het geen partij kiest tussen tegengestelde belangen. PBI probeert die ruimte te scheppen waarin vrede een kans krijgt. Quakers zullen zich zeker thuis voelen bij PBI, ook al is dit geen religieuze organisatie.

Na een eerste missie op een verzoek uit Nigaragua, waarin geleerd werd dat PBI vrijwilligers veel beter getraind en gekwalificeerd dienden te zijn, was Guatemala in 1983 het tweede land waarin PBI gevraagd werd activisten (mensenrechten verdedigers) te beschermen.

Opkomen voor mensenrechten is niet overal even gevaarloos. In sommige landen kunnen lokale activisten zomaar “verdwijnd worden” (een

een PBI waarnemer in Sri Lanka

werkwoordsvorm die in onze taal niet eens bestaat). Hoe kunnen geweldloze vrijwilligers daar in vredesnaam iets aan doen??

“Door de ogen van de wereld te zijn.” De veldvrijwilligers zijn aan hun kleding te herkennen als internationale waarnemers. Bij een dreiging kunnen zij met moderne technologie (satelliet telefoons in afgelegen gebieden)

desnoods direct alarm slaan. Een wereldwijd netwerk van vrijwilligers, ambassades, ministeries, functionarissen tot in de Verenigde Naties toe, wordt dan direct op de hoogte gebracht. Dit maakt dat allerlei lokale autoriteiten voldoende beducht zijn om binnen de wet te blijven en lokale activisten voldoende serieus te nemen. Dit kunnen advocaten, journalisten maar ook actiegroepen zijn.

Mieke observeert in Guatemala

De veldvrijwilligers leven in een soort non-hiërarchische teams die op basis van consensus opereren. Ook de ondersteunende vrijwilligers in bijvoorbeeld Nederland passen die principes toe. Ik ben erg benieuwd naar ervaringen van Mieke in Guatemala. Haar verhaal begint in de volgende Vriendenkring. Ze zal ook graag, op uitnodiging, komen vertellen in maandvergaderingen.

In de 2e foto zie je een PBI-waarnemer (Mieke) in een "observatie", terwijl dorpelingen hun stem uitbrengen over mijnbouwactiviteit in hun leefgebied bij een door henzelf georganiseerd referendum. Hier hielpen ogen van de wereld.

Twee websites.

PBI-NL: <http://www.peacebrigades.nl/>

PBI overall: <http://www.peacebrigades.org/>

Grensbijeenkomst 2015:

Sittard 18-20 september.

door Martine Kuipers

Volgende maand is het weer zover: de Border Meeting, dit maal in Nederland, georganiseerd door Frieda Oudakker, Martin Touwen en Martine Kuipers, met ondersteuning van Wolfgang Rassek die de website beheert en de aanmeldingen in de gaten houdt (grenztreffen.be).

Thema: Pelgrimage.

Wolfgang schrijft:

"Onze Grensbijeenkomst in Sittard nadert met rasse schreden – 18-20 september – en er zijn nog kamers vrij. Er zal in Sittard tijd zijn om oude en nieuwe vVrienden te ontmoeten, tijd ook om naar de ervaringen van Kees Nieuwerth te luisteren, die hij heeft opgedaan in zijn internationaal oecumenisch vredeswerk – vrede tussen mensen en vrede met de natuur. Wat willen wij benadrukken en wat willen we Martin Touwen en andere Vrienden meegeven naar Peru? Wij zullen deze gedachten uitwisselen in de basis groepen. Zie meer informatie in onderstaande tekst van Martine Kuipers.

Je bent bij deze uitgenodigd om mee te doen en stuur deze tekst graag verder naar andere belangstellenden."

Pelgrimage

De Quakers maken een pelgrimstocht ....., volgende pleisterplaats: Cusco, Peru in januari 2016 voor de Wereld Vergadering van FWCC. De laatste bijeenkomst van Vrienden uit alle werelddelen was tijdens de Quaker Wereldconferentie in Kabarak, Kenia in 2012. Tijdens onze reis van Kabarak naar Cusco zouden we de “Kabarak Call for Peace and Ecojustice” in onze harten en in onze gedachten mee moeten dragen.

In 2013 hield de Wereldraad van Kerken de 10de Assemblee in Busan, Zuid Korea. Het thema was: God van het leven, wijs ons de weg naar gerechtigheid en vrede. Deze Assemblee was onderdeel van de Pelgrimage van Gerechtigheid en Vrede. De Wereldraad roept ons allemaal op om mee te doen met deze Pelgrimstocht: “om met elkaar op te trekken in een gezamenlijke zoektocht, waarbij we ware roeping van de kerk vernieuwen doordat we ons engageren met de belangrijke onderwerpen: gerechtigheid en vrede, een wereld vol conflicten weer gezond maken, onrecht en lijden.”

Kees Nieuwerth nam deel aan beide conferenties en was daar zeer actief betrokken. Hij is goed toegerust om ons mee op reis te nemen. Hij zal met

ons het verband onderzoeken tussen de Pelgrimage voor Gerechtigheid en Vrede aan de ene kant en de Oproep uit Kabarak voor Vrede en Ecogerechtigheid aan de andere kant. Hij zal ons een samenvatting geven van de consultaties die voorafgingen aan beide conferenties. Vervolgens zullen wij ons vooral richten op de bijdragen die Vrienden kunnen leveren om een visie te ontwikkelen op de toekomst van de maatschappij waarin wij leven. We kunnen kijken naar: sociale en economische gerechtigheid, tevens naar het beleid voor vrede en veiligheid. Wat past het beste bij onze Quaker getuigenissen?

Aanmelden, liefst voor 27 augustus, via www.grenztreffen.be.

Kosten € 90,-. Plaats: Bezinningshuis Regina Carmeli, Kollenberg 2 Sittard.

Inlichtingen: Martine Kuipers 050-5730020 of mjkuip@home.nl

Pelgrimage

Vert. Nel Bennema

Dit is één uit de serie artikelen over Quakers en klimaatverandering van het Bureau van de Quakers bij de Verenigde Naties, (www.quno.org), september 2014. QUNO Genève heeft deze publicatie gemaakt als een vorm van getuigenis bij het aangaan van antropogene klimaatverandering door liefde en actie, in plaats van angst. De mensen die geportretteerd zijn komen uit onze wereldwijde Quaker gemeenschap, van Afrika naar Europa, Azië-Pacific naar de Amerika's.

Gelas Muse simiyu

Kenia

vertaling Nel Bennema

Klimaatverandering werd werkelijkheid voor Gelas toen er in zijn dorp een bron opdroogde.

“Je zag mensen hier rondhangen met containers in de hoop op een druppel water, maar er was geen druppel. De seizoenen veranderen. Wij planten altijd gierst in februari en dan hadden we voedsel in mei. Maar op het ogenblik valt er zo weinig regen dat we niet langer kunnen oogsten op de verwachte tijd. Dus zal er in mei honger geleden worden.

Iets anders is dat er veel ongewone overstromingen zijn geweest. Wij grenzen aan een zeer ondiepe rivier, de Nzoia, die ieder jaar overstroomt. In de overstroomde vlakten zijn er gemeenschappen die migreren, bezittingen verliezen zoals vee en zelfs hun boerderijen. Er is iets vreemds aan de hand”. “Het gebied waarin ik mijn onderzoek verricht,” vertelde Gelas, “heeft geen waterleiding. Rivieren zijn vervuild. Bronnen, waarvan de meeste niet beschermd worden, zijn ook besmet. En waar ze wel beschermd worden is de stroom niet continu, ze drogen op in het droge seizoen. En sommige van deze droge perioden duren bijzonder lang, zodat de gemeenschap daaronder te lijden heeft”.

“De gemeenschap is voor de landbouw afhankelijk van regen en als die gering is wordt de oogst armzalig. En zo dreigt er ieder jaar weer de honger.

Het probleem wordt verergerd door ellendige armoede. Zij kunnen hun kinderen niet naar school laten gaan omdat zij niet aan geld kunnen komen als de oogst is mislukt. Zij zijn voortdurend aan het worstelen om eten op tafel te krijgen en hebben daardoor geen tijd om ander werk te kunnen doen. Daarom vormt deze ellendige armoede voor mij een werkelijke uitdaging”.

“Het belangrijkste deel van mijn onderzoek combineer ik met dat voor de gemeenschap. Ik doe onderzoek samen met de gemeenschap en in dit proces help ik hen. Ik houd mij bezig met grondwater, in het bijzonder met bronwater. Ik begin met de bescherming van een bron, zodat ik de uitwerking van die bescherming kan waarnemen, nl. of het de kwaliteit en de kwantiteit van het water zal verbeteren.

Als ik dit wetenschappelijk aanpak zal ik een bron voor de hele gemeenschap kunnen achterlaten. Een bron met een afwatering die beschermd is en een reservoir met een pijpleiding waar water kan uitstromen, kan meer water vasthouden, zodat de gemeenschap in periodes van droogte kan beschikken over helder water”.

"Als we een bron beschermen wordt het water helder en kan het voor huishoudelijk werk benut worden en zal de afstand die vrouwen en kinderen moeten afleggen om water te halen kleiner worden. Dit spaart tijd, zodat andere bezigheden kunnen worden verricht, zoals werken op de boerderij. Kinderen kunnen thuisblijven en hun huiswerk afmaken. Bovendien komen ziektes die door water veroorzaakt worden, zoals tyfus en dysenterie, veel minder voor. En als ik dat zie gebeuren en de manier waarop mensen dit waarderen, dan realiseer ik me dat ik werkelijk heb kunnen helpen”.

Gelas werkt internationaal met Quakers samen, maar hij wil in het bijzonder bij alle gemeenschappen en alle geloofsrichtingen aan bewustwording werken over klimaatverandering en de manier waarop wij daarvoor verantwoordelijk zijn. “Bewustwording bevorderen bijvoorbeeld over het kritiekloze kappen van bomen, omdat de ontbossing de klimaatverandering vergroot, en over de te uitgebreide veehouderij die naar overbegrazing leidt, waardoor het milieu achteruitgaat. En als het milieu aangetast wordt kunnen we ons niet effectief aan de klimaatverandering aanpassen”.

“Je kon mensen zien rondhangen met containers in de hoop op een druppel water, maar er was geen druppel. De seizoenen veranderen”.

Sacrale dans - Handen en voeten aan Vrede geven.

door Frieda Oudakker

Vanaf mijn eerste kennismaking met Sacred Dance raakt deze vorm van uitdrukken mij diep. Het was een openbaring dat dit bestaat: mijn meest wezenlijke spirituele kennis en gevoelens, door middel van mijn lichaam tot uitdrukking brengen, zodat ze concreet zichtbaar en voelbaar worden. De bewegingen van de Sacrale Dans brengen mij een fysiek beleven van geestelijke waarden. Het raakt 'dat van God' in mij. Ik voel mij bij deze uitingsvorm één worden, één geheel van lichaam, geest en ziel. Ik noem het 'bidden met mijn lijf'. Er is niets anders waar ik zó stromend van word.

Als ik de woorden van Franciscus van Assisi dans : "O Signore - Fadi me - Un instumento - De la Tua Pace", word ik, met hart en ziel, een gebed voor VREDE.

O Signore - oh Heer

Ik open mijn armen wijd, en open daarmee ook letterlijk mijn hart voor het / De Hogere.

Fadi me - maak mij

Ik buig mijn handen naar mijn hart en buig mijn hoofd. Ik buig mij voor het verlangen in mijn hart.

Un intrumento - een instrument

Ik hef mijn armen, half wijd, naar boven, om mijn instrument-zijn te ontvangen van De Hogere. Ik laat mij als een kelk vollopen met de Hemelse Vrede.

De la Tua Pace - van Uw Vrede

Ik beweeg mijn handen van boven naar beneden voor mijn lichaam langs. Ik trek de Hemelse Vrede als een mantel over mij heen.

Op onze Algemene Vergadering heb ik in de wijdingsdienst op zondag dit prachtige gebed gedaan. Ik had en heb het gevoel dat ik dat moest doen. Wat was toepasselijker bij ons thema ‘hoe wij als Quakers handen en voeten aan vrede geven’, dan onze stille dienst te beginnen met dit gebed van Franciscus? Ik ben blij met de bereidwilligheid van Vrienden om dit met mij te doen, hoewel het voor sommigen, heel begrijpelijk, een onverwachte en ongemakkelijke start van de wijdingssamenkomst was.

Wat heerlijk dat wij dit communicatiemiddel hebben, onze Vriendenkring. Die stelt mij in staat er iets aan toe te voegen dat mogelijk ontbrak. Voor mij is de Sacrale Dans letterlijk heilig bewegen. Het was spannend om het op die plaats en die tijd te doen. Door mijn geremdheid en de setting van de wijdingssamenkomst is de diepgang van het gebed van Franciscus mogelijk niet helemaal tot uitdrukking gekomen. Met dit stukje kan ik het gebed en de gebaren alsnog recht doen.

En wie weet, misschien wil je het thuis nog eens na-voelen. Mijn ervaring is dat ik de bewegingen niet eens echt hoeft te maken. Alleen het mij voorstellen, of het kijken ernaar, brengt innerlijk al iets teweeg. Iedere heilige ervaring is uniek, dus het kan nooit fout. Ieder mens maakt een eigen (levens)dans. Bijvoorbeeld deze dus, op muziek van The Findhorn Singers, Franciscus, J.R. Moran/HI, met een choreografie van Maria Gabrielle Wosien. Te koop via I-Tunes voor 1 euro. Geniet ervan!

Luc Vankrunkelsven.

door Dick Kamminga

Tijdens de laatste Wijdings-bijeenkomst van de NON raakte ik in gesprek met Luc. Luc is een norbertijn van de abdij van Averbode, hij houdt zich bezig met bio-industrie en de agro busines om hun leugentaal bloot te leggen.

Luc heeft een boek geschreven met als titel LEGAL hierin beschrijft hij de manier waarop in Brazilië voedsel wordt

verbouwd voor de varkens en koeien in het Westen , met name in België en Nederland.

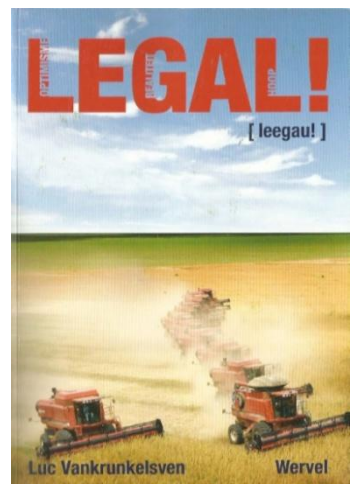
Het gebied waarin dat allemaal plaats vind heet de Cerrodo Het gaat om een gebied zo groot als heel Europa, waar al 80 procent van de oorspronkelijke bebossing plaats heeft gemaakt voor de teelt van soja, maïs en suikerriet en voor het grazen van miljoenen koeien. Slechts een fractie van de nog aanwezige natuur in de Cerrado is aangemerkt als beschermd natuurgebied. Wat is er toch met de rest van het gebied gebeurd en kunnen we een totale vernietiging van de Cerrado nog tegengaan?

De Cerrado is een regio in Centraal Brazilië, uniek in de wereld en met een zeer grote en levens-noodzakelijke biodiversiteit. Dit ecosysteem is nog veel meer bedreigd dan het Amazonewoud. Toch komt deze regio zelden of nooit onder de media aandacht.

Het prachtige natuurlijke gebied wordt geheel verwoest door de landbouw, omdat de varkens en koeien moeten eten en daarna de mest produceren waarmee we onszelf gaan vergifigen.

Als Quaker hebben en nemen wij ook meestal de verantwoordelijkheid voor zaken die de verkeerde kant opgaan en laten we proberen aan deze natuuronvriendelijke manier veel aandacht te geven en naar buiten te communiceren.

Werkgroep voor Rechtvaardige en Verantwoorde Landbouw. www.wervel.be

Handen en Voeten

door Wils 't hart

In de vorige Vriendenkring vertelde ik jullie over mijn ervaringen met Syrische vluchtelingen op het Griekse eiland Chios. De situatie is inmiddels alleen maar erger geworden, dat is in alle kranten te lezen. Ik maakte het bootje met vluchtelingen om het beeld op mijn netvlies vorm te geven. Wat ik er van leerde? De aantallen op de bootjes verbaasde mij altijd, zoveel is toch overdreven. Maar ik moest 3x naar de Gamma om opnieuw een latje te kopen om mijn “mensjes” te maken, steeds was de boot nog niet vol. Het zijn er nu meer dan 100!

De actie voor de tasjes met een hygiëne-kit en een school-kit loopt enorm goed.

Deze tasjes gaan naar de kampen in Libanon, de mensen daar kunnen niet eens de kans wagen over te varen naar de “vrijheid”, hoe bedenkelijk die ook is. Dus help ze!

Mijn buurvrouwen gaan opnieuw rond de tafel en achter de naaimachine, zoveel vraag is er naar tasjes en zoveel wil om mee te doen.

Lees het nog maar eens in de laatste Vriendenkring .

Reken als einddatum op plm. 1 oktober, verdere berichten volgen.

Quaker Wijdingssamenkomst in Helmond 13 september

Beste Vrienden, Op zondag 13 september 2015 zal er andermaal een wijdingssamenkomst worden gehouden voor Quakers en attenders uit het Zuiden des lands. Natuurlijk is verder iedereen welkom!

De wijdingssamenkomst zal deze keer worden gehouden ten huize van Hennie Jansen, Bruinvisstraat 12, 5706 EL te Helmond en zal ook dan weer beginnen om 11.30 uur.

We zijn stil van 11.30 tot 12.30 uur, praten na onder de koffie (met iets lekkers) en eten vervolgens onze meegebrachte boterhammen. Er zal soep zijn, vegetarisch / glutenvrij.

Graag een berichtje of je aanwezig wilt zijn naar Corien, per mail [<coriegarde@ziggo.nl>](mailto:coriegarde@ziggo.nl) of per telefoon: 076 8502421 / 06 274 474 44.

Voor nadere informatie over de locatie wordt verwezen naar Hennie [<hijpjansen@kpnplanet.nl>](mailto:hijpjansen@kpnplanet.nl), tel: 0492-537991 / 06 18508871

Mede namens Hennie Jansen en Dineke Lucas,

In Vrede en Vriendschap,

Corien van Garderen

Walk of Peace

Den Haag 20 september 2015 start 13.00
Hollands Spoor

In het kader van de Pelgrimage van Gerechtigheid en Vrede wordt een vredeswandeling georganiseerd door de stad van recht en vrede Den Haag op zondag 20 september – in de

Vredesweek. De wandeling gaat langs plekken van vrede van diverse religies. Meer info: www.doopsgezind.nl

Doopsgezinde Vredesconferentie

Data: 24 en 25 oktober . Het thema is talent, talent-ontwikkeling en persoonlijk leider-/inspiratorschap. Quakers van harte uitgenodigd. Jaap Schiere zend deze uitnodiging en laat weten dat "Ik heb in Bennekom (op de AV van de Quakers) mogen beleven hoe jullie jaarvergadering een eigen karakter heeft . voor mij persoonlijk een feest om mee te maken. Daar waren ook stemmen die zeiden onze najaarsconferentie te willen mee maken.

Waar zijn Quakerbijeenkomsten? Wijdingssamenkomsten in Nederland en België

Amsterdam	iedere zondag 10.30	Vossiusstraat 20, Amsterdam
Antwerpen	geen vaste tijdstippen	Info Jan Peeters tel.: 0032.15.24 75 10 <i>email</i> : boekrijk@hotmail.com
Breda/ Helmond	13 september 2015 bij Hennie Jansen, om 11.30.	Info: Corien van Garderen: 076-8502421 Hennie Jansen: 0492-537991 Bruinvisstraat 12, 5706 EL te Helmond
Brussel	iedere zondag 11.00	Quakerhouse, Square Ambiorix 50, 1000 Brussel, tel.: 00.32.2.230 49 35
Bennekom	2e en 4e zondag van de maand: 10.30	"Commanderij", Commandeursweg 44, Bennekom. Kinderen zijn welkom! Op 2e zondag wordt er eerst van 10.30 – 11.00 een worship-sharing gehouden, daarna wijdingssamenkomst tot 12.00.
Deventer	Wijdingssamenkomst 3 ^e zondag 10.30 Gespreksavond: 1 x maand: 18.30 op wisselend di/do	Wijdingssamenkomst in het Meester Geertshuis, Assenstraat 20, 7411JT Deventer. Gespreksavonden, data en inlichtingen bij Frieda Oudakker 0570- 670287 email: friedaoudakker@live.nl
Groningen	2e en 4e zondag van de maand in Groningen: 10.30 1e zondag van de maand te Hllum 10.30	2 ^e en 4 ^e zondag: De Poort, Moesstraat 20, 9717 JW Groningen, tel.: 050-5712624 1 ^e zondag: te Hllum, Hoofdweg 41: Kinderen zijn welkom! Graag tevoren doorgeven aan de schrijver: Peter Spreij; nonmv@pspreij.nl
Den Haag	iedere zondag: 10.30	Stadhouderslaan 8, Den Haag Kinderen zijn altijd welkom. Bij kennisgeving vooraf is er voor hen een aangepast programma.
Wijhe, bij Zwolle	Op 1e zondag van de maand 10.30	Wim en Deborah Balijon: 0570-597170 Slotpark 77, 8131 DW Wijhe
	Wijdingssamenkomsten op Afstand	<ol style="list-style-type: none"> 1. Meeting at a Distance. Inlichtingen: caroline.wilson@esade.edu 2. Online meeting for worship: op tijdstippen rekening houdend met verschillende tijdzones. Bekendmaking op Quakerworship.org 3. Quaker Faith and Fellowship www.Quakerfaithandfellowship.org

Vrienden in het hele land

Maandvergaderingen

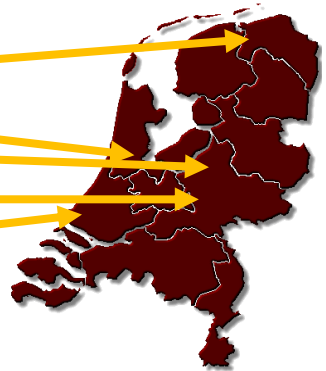
NON

A'dam

Deventer

MiZuNed

Haagse

Quaker Secretariaat:

Religieus Genootschap der Vrienden (Quakers) Postbus 2167, 7420 AD Deventer. Tel.: 0570 - 655 229. e-mail: secretariaat@deQuakers.nl.

Penningmeester Nederlandse Jaarvergadering Bankrek. NL65 TRIO 0212 3772 64 tnv Religieus Genootschap der Vrienden - Quakers- te Zwolle.

Quaker Bibliotheek: Vossiusstraat 20, 1071 AD Amsterdam, bibliothecaris - Tjeerd Dibbits, Tel.: 020- 6237732. Open op afspraak.

Quaker Literatuur: Willem Furnée ; Badhuisweg 149, 2597JN 's-Gravenhage telefoon: 070-3220544, e-mail: literatuur@Quakers.nu Bankrek.: NL70 INGB 0000 313040 t.n.v. Quaker Literatuur.

Amsterdamse Maandvergadering: Schrijver: Marianne IJspeert W.de Zwijgerlaan 21-III, 1056 JD Amsterdam Tel.: 020-6125703 / 020-6829334, mijquak.1@online.nl
Bankrek.: NL81 INGB 0004 9200 51 tnv A'damse MV Quakers te Anna Paulowna.

Haagse Maandvergadering: Schrijver: Willem Furnée haagsevrienden@Quakers.nu
Haagse Maandvergadering, Stadhouderslaan 8, 2517 HW 's-Gravenhage. Tel. 070-3600621. Bankre.k: NL48 INGB 0001 8562 21 tnv Haagse Vrienden, Quakers Den Haag.

Midden- en Zuid-Nederlandse Maandvergadering: Schrijver: Pieter Ketner, p.ketner@upcmail.nl Corr.adres: Els Ramaker, 0344 606818. mob:0636361350. email: Els@ramaker.me Bankrek: NL67 TRIO 0197 6518 52 ten name van Rel.Gen.der Vrienden-Quakers- te Deventer.

Deventergroep: Martin Touwen, inlichting via 0570-655229 of secretariaat@deQuakers.nl, Postbus 2167,7420 AD Deventer.

Noord Oost Nederlandse Maandvergadering: Schrijver: Peter Spreij ; Watersingel 17, 9351 XN Leek, Tel.: 0594-769063; nonmv@pspreij.nl
Bankrek.: NL12 INGB 0001 5908 95 tnv N.O.N. MV Rel.Gen. d. Vr. te Groningen.

Quaker Hulpfonds: schrijver vacature. Penningm: Johannes Borger, johannes.borger@hotmail.com Bankrek. NL19 INGB 0000 220644 t.n.v. Religieus Genootschap der Vrienden, Quakers, te den Haag.

Vrienden voor Brussel (VVQREA): Schrijver: Peter van Leeuwen, Tel.: 0182-611786; vvqrea@gmail.com. Bankrek. NL28 INGB 0002 5386 85 t.n.v. VVQREA te Helmond.